

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษาถึงแนวความคิดรายงานธุรกรรมในกฎหมายปราบปรามการฟอกเงินของต่างประเทศ ได้แก่ ข้อเสนอแนะของคณะทำงานเฉพาะกิจเพื่อดำเนินมาตรการทางการเงิน (Financial Action Task Force: FATF) ต้นแบบกฎหมายว่าด้วยการป้องกันการฟอกเงินและการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (Model Law on Money Laundering and Financing of Terrorism) อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 และอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 สรุปได้ว่า นอกเหนือจากการกำหนดให้การฟอกเงินเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายภายในแต่ละประเทศแล้ว การกำหนดให้มีมาตรการรายงานข้อมูลธุรกรรมควบคู่กับการให้ความคุ้มครองแก่ผู้รายงานข้อมูล การทำธุรกรรมดังกล่าวยังเป็นมาตรการที่จำเป็นเพื่อใช้ในการติดตามและแสวงหาเบาะแส หรือหลักฐานในการกระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับหลักการ แจ้งเบาะแส (Whistleblowing) ที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลว่าสามารถป้องกันการกระทำผิดกฎหมายทั้งโดยเจตนา และโดยประมาทของบุคคลในองค์กร ทั้งนี้ หนึ่งในมาตรการที่จะช่วยสนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามหลักการแจ้งเบาะแสได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ มีการให้ความคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส (Whistleblower Protection)¹

เมื่อพิจารณาถึงกรณีต่างประเทศที่มีกฎหมายควบคุมการฟอกเงินที่ใช้บังคับ และพัฒนา มากที่สุด อาทิ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และเครือรัฐออสเตรเลีย พบว่า มีหลักการสำคัญคือ ทุกประเทศรับข้อกำหนดเรื่องที่ทำให้ลูกค้านาคารแสดงตัวที่แท้จริง พร้อมทั้งให้ความร่วมมือและ ข้อมูลของลูกค้านาคารตามหลักเกณฑ์ของหน่วยงานกำกับดูแลกฎหมายการฟอกเงิน² โดยนำหลักการรายงานธุรกรรมดังกล่าวมาบัญญัติในกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กล่าวคือ สหรัฐอเมริกา กำหนดให้มีพระราชบัญญัติความลับทางธนาคาร (Bank Secrecy Act) โดยกำหนดให้ธนาคาร หรือสถาบันการเงิน และบุคคลธรรมดา รายงานข้อมูลทางการเงินประเภท

¹ ธรรมสาร ทิพวงศ์. (2555). มาตรการทางกฎหมายการให้ความคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสในบริษัทจดทะเบียน.

วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 266.

² วีรพงษ์ บุญโยภาส. (2552). อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม. หน้า 504.

ต่าง ๆ ต่อหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งมีพระราชบัญญัติทางการเงินสำหรับการป้องกันการก่อการร้าย (Anti-Terrorist Financial Act) เพื่อใช้เป็นกฎหมายปรามปรามแหล่งเงินทุนขององค์กรก่อการร้ายข้ามชาติ โดยกำหนดถึงมาตรการในส่วนของตรวจสอบธุรกรรมทางการเงินในสถาบันการเงินที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย ในส่วนของสหราชอาณาจักร ได้มีกฎหมายภายใต้พระราชบัญญัติการกระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด (Drug Trafficking Offenses Act 1986) โดยกำหนดให้สถาบันทางการเงินมีหน้าที่รายงานธุรกรรมที่น่าสงสัยว่าจะเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติดต่อหน่วยงานของรัฐ และระเบียบว่าด้วยการฟอกเงิน (Money Laundering Regulation 1993) เป็นกฎหมายที่กำหนดให้สถาบันการเงินเกือบทั้งหมด และบุคคลอื่นบางกรณีต้องจัดตั้งระบบเพื่อต่อต้านการฟอกเงิน ซึ่งรวมถึงการรายงานภายในเกี่ยวกับการบ่งชี้ตัวตนของลูกค้าและความรู้ หรือความสงสัยว่ามีการฟอกเงิน ในส่วนของเครือรัฐออสเตรเลียมีพระราชบัญญัติการรายงานธุรกรรมทางการเงิน (Financial Transaction Report Act 1998) โดยกำหนดให้สถาบันการเงินดำเนินมาตรการติดตามการโยกย้ายเงินผ่านธนาคาร หรือสถาบันการเงิน เช่น การรายงานธุรกรรมเงินสดที่สำคัญ (Significant Cash Transaction Report) และการรายงานธุรกรรมที่น่าสงสัย (Suspect Transaction Report) รวมทั้ง ยังมีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินที่สนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (Anti-Money Laundering and Counter-Terrorism Financing Act 2006) โดยกำหนดให้หน่วยงาน AUSTRAC ทำหน้าที่ในการตรวจสอบการทำธุรกรรมที่มีการฟอกเงินด้วยผ่านช่องทางต่าง ๆ และในขณะที่เขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนมีกฎหมายขององค์กรอาชญากรรมและการได้ดอบอาชญากรรม (Organized and Services Crimes Ordinance 1995) ซึ่งบัญญัติถึงความผิดที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินและการรายงานธุรกรรมที่ต้องสงสัย ได้แก่ การกำหนดให้เปิดเผยการกระทำที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่ตนรู้ หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดแก่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ และมีกฎหมายว่าด้วยมาตรการป้องกันการฟอกเงิน (United Nations (Anti-Terrorism Measures) Ordinance) โดยกำหนดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรายงานธุรกรรม ได้แก่ การระบุให้บุคคลรายงานต่อเจ้าหน้าที่ที่ถูกกำหนดตามกฎหมาย หากบุคคลดังกล่าวทราบ หรือสงสัยว่าทรัพย์สินใด ๆ เกี่ยวข้องกับการก่อการร้าย ทั้งนี้ หลักการสำคัญของการรายงานธุรกรรมดังกล่าวในกฎหมายเพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน คือ การทำให้สามารถระบุถึงผู้ที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทั้งในส่วนของผู้จ่ายเงินและผู้รับผลประโยชน์จากอาชญากรรมนั้น ๆ ซึ่งยังคงถูกซ่อนเร้นจากการตรวจพบโดยกระบวนการสอบสวนปกติ³

³ Chaikin, David. (2009). How Effective are Suspicious Transaction Reporting Systems?. *Journal of Money Laundering Control*, 12 (3) . page. 238 – 253.

ขณะที่ประเทศไทยได้นำแนวคิดด้านการรายงานข้อมูลธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย และการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ให้ข้อมูล กำหนดเป็นมาตรการสำคัญเพื่อเป็นเครื่องมือในการติดตามการฟอกเงิน⁴ ภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 กล่าวคือ การรายงานข้อมูลธุรกรรม กำหนดให้มีผู้ที่ต้องรายงานการทำธุรกรรมทางการเงินให้แก่หน่วยงาน หรือผู้ที่กฎหมายกำหนดให้มีหน้าที่ได้รับมอบหมาย ประกอบด้วย (1) สถาบันการเงิน ต้องรายงานการทำธุรกรรมทางการเงินต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เมื่อธุรกรรมทางการเงินดังกล่าวมีลักษณะ เช่น ธุรกรรมเงินสดตั้งแต่ 2 ล้านบาทขึ้นไป ยกเว้นธุรกรรมที่เป็นการโอนเงินหรือชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งให้รายงานเมื่อมีจำนวนเงินตั้งแต่ 1 แสนบาทขึ้นไป และธุรกรรมที่มีมูลค่าทรัพย์สินตั้งแต่ 5 ล้านบาทขึ้นไป รวมทั้งธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย⁵ เป็นต้น (2) สำนักงานที่ดิน ต้องรายงานการทำธุรกรรมทางการเงินต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เมื่อธุรกรรมทางการเงินดังกล่าวมีลักษณะ เช่น การโอนอสังหาริมทรัพย์มีมูลค่าตั้งแต่ 2 ล้านบาทขึ้นไป และอสังหาริมทรัพย์มีมูลค่าตามราคาประเมิน โดยมีราคาประเมินตั้งแต่ 5 ล้านบาทขึ้นไป ยกเว้นแต่เป็นการโอนในทางมรดกให้แก่ทายาทโดยธรรม รวมทั้งนิติกรรมที่ไม่จำเป็นต้องมีการชำระด้วยเงินสดตั้งแต่ 2 ล้านบาท หรือมีราคาประเมินตั้งแต่ 5 ล้านบาทขึ้นไป แต่อยู่ในข่ายน่าสงสัย เป็นต้น (3) ผู้ประกอบอาชีพที่ถูกกำหนดไว้ตามกฎหมาย กำหนดให้ผู้ประกอบอาชีพดังกล่าวต้องรายงานธุรกรรมต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เช่น ผู้

⁴ การฟอกเงิน (Money Laundering) หมายถึง การเปลี่ยนเงินได้มาโดยผิดกฎหมายให้เสมือนหนึ่งว่าเป็นเงินที่ได้มาโดยชอบ หรือเป็นขบวนการที่บุคคลปกปิดแหล่งที่มาของรายได้ที่ผิดกฎหมาย และทำให้รายได้ที่ชอบด้วยกฎหมาย แบ่งเป็น 3 ระดับขั้น คือ (1) ระดับขั้นเอาไปไว้กับที่ (Placement) หมายถึง การเก็บเงินที่กระทำผิดไว้ อย่างปกปิดในที่ซ่อนเร้นและปลอดภัยที่สุด โดยจะเก็บไว้ที่ใดก็ได้ ซึ่งเงินยังคงเป็นเงิน (2) ระดับขั้นแปรเปลี่ยนเป็นชั้นๆ (Layering) หมายถึง การใช้เงินที่ได้มาจากการกระทำความผิดไปซื้อทรัพย์สิน หรือจัดทำทรัพย์สินของมีค่า มีราคาแพง มีมูลค่ามาก ๆ อาทิ เพชร ทองคำ รถยนต์ หลักทรัพย์ ที่ดิน หรือสร้างบ้านเรือน ซึ่งอาจจดทะเบียนโดยใช้ชื่อคนอื่นที่ไว้ใจ และ (3) ระดับขั้นการคละเคล้าผสมผสาน (Integration) หมายถึง การนำเงินที่ได้จากการกระทำความผิดก้อนใหญ่ไปผสมกับเงินส่วนน้อยที่ได้จากรายได้ส่วนอื่นไปลงทุนประกอบกิจการที่ถูกต้องตามกฎหมายหลาย ๆ กิจการ ดูรายละเอียดใน วีรพงษ์ บุญญากาศ. (2552). **อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม. หน้า 250.

⁵ ธุรกรรมอันมีเหตุควรสงสัยเป็นธุรกรรมที่มีลักษณะ ได้แก่ (1) ธุรกรรมที่มีความซับซ้อนผิดปกติเกินกว่าธุรกรรมที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจสุจริตทั่วไป (2) ธุรกรรมที่ขาดความเป็นไปได้เชิงเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นธุรกรรมที่อาจแสดงให้เห็นว่ามีได้มีการคำนวณถึงต้นทุน ผลตอบแทน หรือกำไรใด ๆ ทั้งสิ้น (3) ธุรกรรมที่หลีกเลี่ยงไม่ให้มีการรายงานตามกฎหมาย ดูรายละเอียดใน เกรียงไกร เจริญชนาวัดน์. (2552). รูปแบบการฟอกเงินในประเทศไทย จากธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย. **รัฐสภาสาร**, 57 (8). หน้า 97 – 116.

ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการลงทุนหรือการเคลื่อนย้ายเงินทุน ผู้ค้าอัญมณี เพชรพลอย ทองคำ ผู้ค้า หรือให้เช่ารถยนต์ นายหน้าหรือตัวแทนซื้อขายอสังหาริมทรัพย์ ผู้ค้าของเก่า และผู้ประกอบการอาชีพเกี่ยวกับบัตรเครดิตที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ให้รายงานในกรณีที่เป็นธุรกรรมที่ใช้เงินสดจำนวน ตั้งแต่ 2 ล้านบาทขึ้นไป ส่วนผู้ประกอบการเกี่ยวกับสินเชื่อส่วนบุคคลให้รายงานในกรณีเป็น ธุรกรรมที่ใช้เงินสดจำนวนตั้งแต่ 5 แสนบาทขึ้นไป ขณะที่ผู้ประกอบการเกี่ยวกับบัตรเครดิต อิเล็กทรอนิกส์ และผู้ประกอบการเกี่ยวกับการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ให้รายงานในกรณีเป็น ธุรกรรมที่ใช้เงินสดตั้งแต่ 1 แสนบาทขึ้นไป รวมทั้งธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าอาจเกี่ยวข้อง กับการกระทำความผิดมูลฐานการฟอกเงิน เป็นต้น

เมื่อพิจารณาถึงการให้ความคุ้มครองผู้รายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย และผู้ให้ ข้อมูล ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พบว่า มีบทบัญญัติ เกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองผู้รายงานธุรกรรมและผู้ให้ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 กรณี คือ (1) กรณี การรายงานธุรกรรมโดยสถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน และผู้ประกอบการตามที่กฎหมาย กำหนด และ (2) กรณีการเรียกให้บุคคลทั่วไปให้ข้อมูลโดยผู้มีอำนาจตามกฎหมาย โดยที่ทั้งสอง กรณีจะมีลักษณะความคุ้มครองที่แตกต่างกัน กล่าวคือ กรณีการรายงานธุรกรรมโดยสถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน และผู้ประกอบการตามที่กฎหมายกำหนด กำหนดให้เมื่อผู้รายงานดังกล่าวได้ กระทำโดยสุจริตแล้ว หากการรายงานก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลใดผู้รายงานไม่ต้องรับผิดชอบ ที่กรณีการเรียกให้บุคคลธรรมดาให้ข้อมูลโดยผู้มีอำนาจตามกฎหมายนั้น กฎหมายกำหนดให้ ได้รับสิทธิการคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วย การคุ้มครองพยาน⁶ (Protection des témoins) ใน คดีอาญา ภายใต้ระเบียบสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินว่าด้วยการคุ้มครองและ ช่วยเหลือผู้ให้ถ้อยคำ หรือผู้ที่แจ้งเบาะแส หรือข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการตาม กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2558

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีมาตรการทั้งการรายงานข้อมูลธุรกรรม และการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ให้ข้อมูลตาม หลักการของกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในระดับสากล อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงการดำเนินการที่ผ่านมาซึ่งพบว่าประสบปัญหาสำคัญบางประการ ซึ่งสะท้อนถึง มาตรการให้ความคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ เช่น โครงการสายลับ สำนักงาน

⁶ พยานในส่วนนี้ หมายถึง พยานบุคคล ซึ่งได้แก่ พยานที่ไว้รู้ ได้เห็น ได้ยิน หรือได้รับรู้ โดยอาศัยประสาทรับรู้ อย่างใดอย่างหนึ่งโดยทั่วไปของมนุษย์ ซึ่งบุคคลอื่นที่ประสบเหตุการณ์เช่นเดียวกันนั้น สามารถรับรู้ได้ใน ลักษณะเดียวกัน ดูรายละเอียดใน ไชยศ เหมะรัชตะ. (2543). การคุ้มครองพยาน. ใน รู้ เห็น แจ้ง จับ กฎหมาย ข้อมูลที่ควรรู้สำหรับพลเมืองดี. ไชยศ เหมะรัชตะ (บรรณาธิการ). กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ. หน้า 10.

ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน มีผู้เข้าสมัครกว่า 70,000 คน แต่ข้อมูลที่ได้รับแจ้งมีเพียง 7,000 ฉบับ และเมื่อแยกแยะเฉพาะข้อมูลที่มีคุณภาพสามารถนำมาขยายผลเพื่อนำไปสู่การจับกุมได้จริงกลับมีจำนวนไม่มากนัก ขณะที่ข้าราชการที่ทุจริตส่วนใหญ่จะไม่นำเอาเงินที่ได้จากการทุจริตไปทำธุรกรรมเพื่อฟอกเงินดังกล่าวผ่านสถาบันการเงิน แต่จะเก็บเงินสด หรือทรัพย์สินดังกล่าวไว้ที่บ้าน หรือสถานที่เก็บเงิน (Safe House) หรือมีการเปลี่ยนแปลงเงินมีได้เป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าสูง ได้แก่ พระเครื่อง วัตถุโบราณ รวมทั้ง การขาดการมีส่วนร่วมกับประชาชน⁷ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขาดแรงจูงใจจากประชาชนในการสนับสนุน หรือให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ในการแจ้งข้อมูลเบาะแสการฟอกเงิน หรือธุรกรรมอันมีเหตุอันควรสงสัย เป็นต้น

เมื่อเปรียบเทียบหลักการของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ กฎหมายในการให้ความคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลแก่รัฐในต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกามีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้เปิดเผยข้อมูล (Whistleblower Protection Act of 1989) สำหรับลูกจ้างของภาครัฐ และพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อการฉ้อโกงขององค์กรและทางอาญา (Corporate and Criminal Fraud Accountability Act หรือ Sarbanes-Oxley Act of 2002)⁸ สำหรับลูกจ้างของภาคเอกชน สหราชอาณาจักร มีกฎหมายหลักคือ พระราชบัญญัติการเปิดเผยผลประโยชน์สาธารณะ (Public Interest Disclosure Act 1998) ซึ่งครอบคลุมทั้งหน่วยงานรัฐและเอกชน ขณะที่ เครือรัฐออสเตรเลียในมลรัฐควีนแลนด์มีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้เปิดเผยข้อมูล (Whistle Blower Protection Act 1994) และในมลรัฐวิกตอเรียมีพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้เปิดเผยข้อมูล (Whistle Blower Protection Act 2001) โดยที่

⁷ การใช้บังคับกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในส่วนหนึ่งนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมืออย่างจริงจังในการประสานข้อมูล ข่าวสาร และการดำเนินการต่างๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานต่างประเทศ รวมถึงภาคประชาชน ดูรายละเอียดใน เกษมพงศ์ โบตรระกูล. (2544). กระบวนการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 54.

⁸ กฎหมาย Sarbanes-Oxley Act ถูกบัญญัติขึ้นในสมัยประธานาธิบดีจอร์จ บุช โดยที่รัฐสภาของสหรัฐในขณะนั้นมี ความตั้งใจที่จะเป็นการปิดช่องว่างทางกฎหมายเพื่อให้ความคุ้มครองแก่ผู้เปิดเผยข้อมูล (Whistleblowers) ดังเช่น ในกรณีของบริษัท Enron ที่ได้พยายามกระทำการตอบโต้ (Retaliation) ต่อนาง Sherron Watkins ที่เป็นอดีตผู้บริหารบริษัทและเปิดเผยข้อมูลความไม่ถูกต้องของการทำบัญชีของบริษัท โดยที่กฎหมายดังกล่าวกำหนดให้นายจ้างที่กระทำการตอบโต้ต่อผู้ให้ข้อมูลต้องมีความรับผิดชอบทางแพ่งและทางอาญา รวมถึงการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ให้ข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งบุคคลที่แจ้งข้อกล่าวหา บุคคลที่เป็นพยาน และบุคคลที่มีส่วนร่วมและช่วยในกระบวนการได้สวน ดูรายละเอียดใน Delikat. and Rosenberg. (2006). **Defending Whistleblower Claims under the Sarbanes-Oxley Act.** in “Understanding Developments in Whistleblower Law 3 Years after Sarbanes-Oxley”. New York : Practising Law Institute. page. 9 – 134.

กฎหมายดังกล่าวมีหลักการสำคัญร่วมกัน คือ เพื่อกำหนดมาตรการคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลจากการโต้ตอบของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการเปิดเผยข้อมูล และเป็นการส่งเสริมให้ผู้พบเห็นการกระทำที่ไม่ถูกกฎหมาย กล้าที่จะออกมาเปิดเผยข้อมูลที่ส่งผลกระทบต่อประโยชน์ของสาธารณะ (Interet General)

นอกจากนี้ กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 ได้ให้ความสำคัญกับมาตรการป้องกันการฟอกเงิน ซึ่งกำหนดให้รัฐภาคีแต่ละรัฐต้องจัดให้มีระบบที่กำหนดข้อบังคับและมีการควบคุมดูแลที่ครอบคลุม โดยสมบูรณ์ภายในรัฐของตนสำหรับธนาคารและสถาบันการเงินที่มีใช้ธนาคาร รวมทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคลที่ให้บริการอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในการโอนเงินหรือมูลค่าที่มีความอ่อนไหวเป็นพิเศษต่อการฟอกเงิน⁹ ทั้งนี้ เพื่อยับยั้ง และสืบหาการฟอกเงินทุกรูปแบบ โดยระบบดังกล่าวต้องเน้นที่ข้อกำหนดต่าง ๆ เกี่ยวกับหลักฐานแสดงตนของลูกค้า และในกรณีที่เหมาะสม หลักฐานแสดงตนของเจ้าของบัญชีผู้รับประโยชน์ การเก็บรักษาบันทึก และการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย และมาตรการคุ้มครองผู้รายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิด ซึ่งรัฐภาคีแต่ละรัฐต้องพิจารณาบรรจุมาตรการที่เหมาะสมไว้ในระบบกฎหมายภายในของตนเพื่อให้ความคุ้มครองแก่บุคคลผู้รายงานข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความผิดที่กำหนดตามอนุสัญญานี้ โดยสุจริตและโดยมีเหตุผลสมควรต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจให้พ้นจากการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม รวมทั้งมาตรการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสังคม โดยรัฐภาคีแต่ละรัฐต้องดำเนินมาตรการที่เหมาะสมภายในขอบเขตวิธีการและตามหลักการพื้นฐานของกฎหมายภายในของตน เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันของบุคคลและกลุ่มต่าง ๆ นอกจากภาครัฐ เช่น ประชาสังคม องค์กรเอกชน และองค์กรระดับชุมชนท้องถิ่น ในการป้องกัน และต่อต้านการทุจริต และเพื่อให้สาธารณชนเพิ่มความตระหนักเกี่ยวกับความมีอยู่ สาเหตุและความร้ายแรง รวมทั้งภัยคุกคามซึ่งเกิดจากการทุจริต

⁹ แหล่งที่มาของการฟอกเงินสามารถแบ่งได้เป็น 2 แหล่งใหญ่ ประกอบด้วย (1) แหล่งที่มาจากการกระทำความผิด ได้แก่ การค้ายาเสพติด การทุจริตหรือนอรัญญาบังหลวง การฉ้อโกงประชาชน การดำเนินธุรกิจที่ขัดต่อศีลธรรมและกฎหมาย และ (2) แหล่งที่มาจากการกระทำที่ขอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเป็นในบางกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงสภาพหรือฟอกเงินซึ่งได้มาโดยชอบด้วยกฎหมายด้วยเหตุผลบางประการ ซึ่งไม่อยู่ในการควบคุมของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ได้แก่ เงินจากการดำเนินธุรกิจบางอย่างและต้องการปิดบังที่มาและฐานะทางการเงิน เงินส่วนตัวที่ประสงค์จะปกปิด และเงินของรัฐที่ใช้ในกิจการอันเป็นความลับที่ไม่สามารถเปิดเผยให้สาธารณชนทราบได้ ดูรายละเอียดใน ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2539). *มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน*. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. หน้า 16.

จากกรณีศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า หลักการของกฎหมายที่มุ่งเน้นการให้ความคุ้มครองสิทธิแก่ผู้ให้ข้อมูลที่มีเหตุอันควรสงสัยเป็นกระบวนการสำคัญ เนื่องจากเป็นกระบวนการที่จะทำให้ได้รับเบาะแสหรือข้อมูลสำคัญที่นำไปสู่การสอบสวนถึงการกระทำความผิดได้ ซึ่งกระบวนการคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลดังกล่าว ไม่ควรจำกัดเฉพาะการคุ้มครองพยานในคดีอาญาเท่านั้น และจากการศึกษาพบว่ามิถุนายนไทยบางส่วนได้นำหลักการดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ ได้แก่

(1) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2552 กำหนดให้ผู้ให้ถ้อยคำ หรือให้วัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้แก่ผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือผู้ที่จัดทำและเผยแพร่รายงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน ไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัย เนื่องจากการที่ตนเปิดเผยข้อมูล หรือให้วัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐาน หรือจัดทำและเผยแพร่รายงานโดยสุจริต

(2) พระราชบัญญัติหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 ระบุว่า ห้ามมิให้บริษัท หลักทรัพย์หรือบริษัทกระทำการใดอันเป็นการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมต่อพนักงาน ลูกจ้าง หรือบุคคลอื่นใดที่รับจ้างทำงานให้แก่บริษัทหลักทรัพย์หรือบริษัทที่ออกหลักทรัพย์¹⁰ ไม่ว่าจะโดยการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งงาน ลักษณะงาน หรือสถานที่ทำงาน สิ่งพักงาน ช่มชู้ ครอบคลุมการปฏิบัติงาน เลิกจ้าง หรือกระทำการอื่นใดที่มีลักษณะเป็นการปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรมต่อบุคคลดังกล่าว โดยมีสาเหตุที่บุคคลนั้นให้ข้อมูล ให้ความร่วมมือ หรือให้ความช่วยเหลือไม่ว่าด้วยประการใด ๆ แก่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ คณะกรรมการกำกับตลาดทุน หรือสำนักงาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับกรณีที่พนักงาน ลูกจ้างหรือบุคคลอื่นใดเชื่อหรือมีเหตุอันควรเชื่อโดยสุจริตว่ามีการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ รวมถึงการให้ถ้อยคำ ยื่นเอกสาร หลักฐาน หรือให้ความช่วยเหลือไม่ว่าด้วยประการใด ๆ แก่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ คณะกรรมการกำกับตลาดทุน หรือสำนักงาน เพื่อประโยชน์ในการพิจารณา หรือตรวจสอบกรณีที่มีเหตุสงสัยว่ามีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ไม่ว่าจะกระทำไป

¹⁰ การมีมาตรการคุ้มครองลูกจ้างผู้ร้องเรียนการกระทำผิด (Whistleblower Protection) ดังกล่าวเป็นหลักการเดียวกับกฎหมาย Sabanes-Oxley Act of 2002 ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งจะทำให้ลูกจ้างมีความเชื่อมั่นในการออกมาเปิดเผยข้อมูลการกระทำผิดมากขึ้น โดยที่ยังมีความมั่นคงในหน้าที่การงาน และสามารถได้รับการเยียวยา หากได้รับความเสียหายจากการเปิดเผยข้อมูล ขณะที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถได้รับข้อมูล เบาะแส และพยานหลักฐานที่เป็นประโยชน์แก่การสืบสวน สอบสวน และลงโทษผู้กระทำความผิด ดูรายละเอียดใน โชติกา ศรีนรเศรษฐ์. (2553). บทบาทของลูกจ้างในการกำกับดูแลกิจการที่ดีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 82.

โดยที่คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ คณะกรรมการกำกับตลาดทุน หรือสำนักงานมีคำสั่งให้ปฏิบัติหรือไม่

กรณีดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่า หลักการของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้มีการรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยเป็นหนึ่งในกลไกการแสวงหาหลักฐานการกระทำผิด ซึ่งความสำเร็จของกฎหมายว่าด้วยการฟอกเงินนั้นขึ้นอยู่กับ การรายงานธุรกรรมต้องสงสัย¹¹ แต่กฎหมายปัจจุบันยังมีข้อจำกัดเชิงกฎหมาย กล่าวคือ มีบทบัญญัติให้ความคุ้มครองแก่ผู้รายงานโดยสุจริตเฉพาะสถาบันการเงิน สำนักงานที่ดิน และผู้ประกอบการอาชีพตามที่กฎหมายกำหนดในมาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัตินี้ โดยกำหนดให้หากผู้รายงานกลุ่มดังกล่าวดำเนินการ โดยสุจริตแล้ว แม้รายงานนั้นก่อความเสียหายแก่ผู้ใดก็ตาม ผู้รายงานนั้นไม่ต้องรับผิด¹² แต่ไม่ครอบคลุมถึงการรายงานโดยบุคคลทั่วไป ซึ่งมีมาตรการที่ใช้คุ้มครองครอบคลุมเฉพาะกฎหมายคุ้มครองพยานเท่านั้น ขณะที่กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 และหลักการของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลไม่ได้จำกัดเฉพาะกฎหมายคุ้มครองพยาน แต่ยังมีบทบัญญัติด้านอื่นๆ เพื่อป้องกันการตอบโต้ (Retaliation) จากผู้เสียผลประโยชน์และสร้างแรงจูงใจแก่ผู้ให้ข้อมูลในการออกมาให้หลักฐานที่จำเป็นต่อการสืบสวนและดำเนินคดี ดังนั้น จึงอาจพิจารณาขยายความครอบคลุมการคุ้มครองแก่บุคคลที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับธุรกรรมทางการเงินที่น่าสงสัยในประเด็นอื่น ๆ นอกเหนือจากประเด็นการคุ้มครองพยาน โดยที่การพิจารณาการเปิดเผยข้อมูลจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงหลักสุจริต (Good Faith)¹³ และมีเหตุอันควรเชื่อ (Reasonable Belief) ของผู้ให้ข้อมูลเป็นสำคัญ

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษากฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของประเทศไทย เปรียบเทียบกับกฎหมายคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลของต่างประเทศนั้น เห็นได้ว่า กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของไทย มีหลักการคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลเพียงบางส่วนเท่านั้น และยังพบว่ามาตรการทาง

¹¹ ปีเตอร์ ลิลเลย์. (2548). เปิดโปงวงจรการฟอกเงิน. กรุงเทพฯ : เนชั่นบุ๊คส์, หน้า 304.

¹² สหัส สิงหวิริยะ. (2545). ความรู้เรื่องกฎหมายป้องกันการฟอกเงิน: พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 และพระราชบัญญัติที่สำคัญสำหรับนักบริหารธุรกิจ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์นิติธรรม. หน้า 34.

¹³ หลักสุจริตในความหมายอย่างแคบที่ใช้เพื่อคุ้มครองผู้สุจริตในกรณีต่าง ๆ เฉพาะเรื่อง จะหมายถึง ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือความรู้ถึงนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีมาก่อน ดูรายละเอียดใน ฌ็องฟงส์ โปษกะบุตร. (2555). หลักสุจริต : หลักพื้นฐานแห่งกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. วารสารนิติศาสตร์, 3 . หน้า 18 – 35.

กฎหมายที่นำมาใช้เป็นมาตรการคุ้มครองที่ผู้ให้ข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ กล่าวคือ ยังขาดกฎหมายในเชิงป้องกันผู้ให้ข้อมูลเชิงป้องกันการโต้ตอบของผู้เสียหายประโยชน์จากการเปิดเผยข้อมูลที่รอบด้าน

ด้วยเหตุดังกล่าว จึงสะท้อนให้เห็นถึงการขาดความมีส่วนร่วมของประชาชน หรือจากผู้ให้ข้อมูลธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยเชิงลึก ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 นี้

5.2.1 ข้อเสนอแนะทางกฎหมาย

1) ปรับปรุงหลักการของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ให้ครอบคลุมถึงการคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลที่เป็นบุคคลทั่วไปในประเด็นความเสี่ยงที่อาจต้องเผชิญกับการโต้ตอบจากผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการให้ข้อมูลดังกล่าว นอกเหนือจากการคุ้มครองพยานในคดีอาญา เพื่อให้สอดคล้องกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 (United Nations Convention Against Corruption 2003) เนื่องจากจะทำให้ผู้ให้ข้อมูลเกิดความมั่นใจในการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด หรือการได้รับความคุ้มครองจากการตอบโต้ ของผู้เสียหายประโยชน์ จากการเปิดเผยข้อมูลอย่างชัดเจน และมาตรการคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลลักษณะต่าง ๆ รวมถึงวิธีเยียวยาความเสียหายอย่างเป็นระบบ โดยแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ให้มีบทบัญญัติเพิ่มเติม ดังนี้

“ผู้ใด ทำให้บุคคลซึ่งได้ให้ข้อมูล เอกสาร หรือพยานหลักฐาน หรือรายงานธุรกรรม ต่อสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายนี้ได้รับความเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี ร่างกายก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี โดยทางตรงหรือทางอ้อม อันเนื่องมาจากการเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว ท่านว่าให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ความเสียหาย ตามกฎหมายว่าด้วยความรับผิดเพื่อละเมิด”

2) แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ในมาตรา 38 ซึ่งเทียบเคียงกับมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน พ.ศ. 2552 ที่บัญญัติว่า “ให้ผู้ที่ให้ถ้อยคำ หรือให้วัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้แก่ผู้ตรวจการแผ่นดิน (Ombudsman) หรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือผู้ที่จัดทำและเผยแพร่รายงานของผู้ตรวจการแผ่นดินตามมาตรา 32 มาตรา 33 และมาตรา 34 ไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัย (Discipline) เนื่องจากการที่ตนเปิดเผยข้อมูล หรือให้วัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐาน หรือจัดทำและเผยแพร่รายงาน โดยสุจริต แล้วแต่กรณี” โดยนำไปปรับใช้กับ บทบัญญัติของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ในมาตรา 38

จากเดิมที่บัญญัติไว้ว่า “ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการธุรกรรม เลขานุการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขานุการมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกให้สถาบันการเงิน ส่วนราชการ องค์กร หรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ แล้วแต่กรณี ส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อให้ถ้อยคำส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานใด มาเพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(2) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใด ๆ มาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือ ส่งบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานใด มาเพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(3) เข้าไปในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการซุกซ่อนหรือเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงิน เพื่อตรวจค้นหรือเพื่อประโยชน์ในการติดตาม ตรวจสอบ หรือยึด หรืออายัดทรัพย์สินหรือพยานหลักฐาน เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ ทรัพย์สินหรือพยานหลักฐานดังกล่าวนั้นจะถูกยักย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงสภาพไปจากเดิม

ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ที่ได้รับมอบหมายตามวรรคหนึ่ง แสดงเอกสารมอบหมายและบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

บัตรประจำตัวตามวรรคสองให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

บรรดาข้อมูลที่ได้มาจากการให้ถ้อยคำ คำชี้แจงเป็นหนังสือ บัญชี เอกสาร หรือหลักฐานใด ๆ ที่มีลักษณะเป็นข้อมูลเฉพาะของบุคคล สถาบันการเงิน ส่วนราชการ องค์กร หรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ ให้เลขานุการเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บรักษาและใช้ประโยชน์จากข้อมูลนั้น”

ขอให้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 38 วรรคสี่ เป็น“ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการธุรกรรม เลขานุการ และพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากเลขานุการมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกให้สถาบันการเงิน ส่วนราชการ องค์กร หรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ แล้วแต่กรณี ส่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อให้ถ้อยคำส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือส่งบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานใด มาเพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(2) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลใด ๆ มาเพื่อให้ถ้อยคำ ส่งคำชี้แจงเป็นหนังสือ หรือ ส่งบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานใด มาเพื่อตรวจสอบหรือเพื่อประกอบการพิจารณา

(3) เข้าไปในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการ ซุกซ่อนหรือเก็บรักษาทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการ กระทำความผิดฐานฟอกเงิน เพื่อตรวจค้นหรือเพื่อประโยชน์ในการติดตาม ตรวจสอบ หรือยึด หรืออายัดทรัพย์สินหรือพยานหลักฐาน เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากเน้นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ ทรัพย์สินหรือพยานหลักฐานดังกล่าวนั้นจะถูกย้าย ซุกซ่อน ทำลาย หรือทำให้เปลี่ยนแปลงไป จากเดิม

ในการปฏิบัติหน้าที่ตาม (3) ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ที่ได้รับมอบหมายตามวรรคหนึ่ง แสดงเอกสารมอบหมายและบัตรประจำตัวต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ผู้ที่ให้ถ้อยคำ หรือให้วัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องใดตาม (1) (2) ไม่ต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่ง ทางอาญา หรือทางวินัย เนื่องจากการที่ตนเปิดเผย ข้อมูล หรือให้วัตถุ เอกสาร หลักฐาน หรือพยานหลักฐาน หรือจัดทำและเผยแพร่รายงานโดยสุจริต แล้วแต่กรณี”

บัตรประจำตัวตามวรรคสองให้เป็นไปตามแบบที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

บรรดาข้อมูลที่ได้มาจากการให้ถ้อยคำ คำชี้แจงเป็นหนังสือ บัญชี เอกสาร หรือ หลักฐานใด ๆ ที่มีลักษณะเป็นข้อมูลเฉพาะของบุคคล สถาบันการเงิน ส่วนราชการ องค์การหรือ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ ให้เลขาธิการเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บรักษาและใช้ ประโยชน์จากข้อมูลนั้น” ซึ่งเป็นการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ให้ข้อมูลอย่างชัดเจนยิ่งขึ้นหาก ผู้รายงานกระทำโดยสุจริต

5.2.2 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1) นอกเหนือจากการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้ว ควรดำเนินมาตรการส่งเสริม การมีส่วนร่วมของประชาชนในภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ให้มีความตระหนักและเข้าใจถึงความสำคัญของการคุ้มครองผู้ให้ข้อมูล โดยผ่านการสื่อสาร และ ประชาสัมพันธ์ด้วยช่องทางที่หลากหลายและมีสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อก่อให้เกิดวัฒนธรรมการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย¹⁴ ของประชาชน ทั่วไปเป็นไปอย่างกว้างขวาง

¹⁴ ธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยสามารถพิจารณาได้จากปัจจัยหลักต่าง ๆ ประกอบด้วย (1) ความสงสัย ในพฤติกรรม (2) การให้ความสำคัญกับธุรกรรมทุกประเภท (3) การสังเกตพิรุธจากพฤติกรรมของบุคคล หรือ

2) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยมีสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน เป็นหน่วยงานหลัก ควรกำหนดแนวทางปฏิบัติของกระบวนการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานฟอกเงินให้ชัดเจน และบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การใช้บังคับตามบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้คุ้มครองผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุและผลของมาตรการทางกฎหมายข้างต้น สามารถนำไปสู่การปรับใช้มาตรการทางกฎหมายคุ้มครองสิทธิผู้รายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยเชิงป้องกันที่สมบูรณ์ ซึ่งเป็นวิธีที่จะทำให้ประชาชน หรือบุคคลทั่วไปได้มีเข้ามามีบทบาท หรือส่วนร่วมในการให้ข้อมูล หรือรายงานธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัย ภายใต้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542 นี้ อันจะทำให้การใช้บังคับกฎหมายของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สัมฤทธิ์ผลเป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยสามารถนำข้อมูลที่ได้ขึ้นไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินคดีกับอาชญากรได้ทั้งระดับภายในประเทศ และระหว่างประเทศ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

องค์กรที่ทำธุรกรรม และ (4) สิ่งที่น่าสงสัย หรือปัจจัยอื่น ๆ ทั้งนี้ แนวทางสำคัญที่สุด คือ ความสงสัย (Suspicious) ซึ่งความสงสัยดังกล่าวจะเกิดขึ้นจากการที่มีผู้มีหน้าที่ต้องรายงาน หรือเป็นคนช่างสังเกตจากความรู้ที่ตนมีอยู่ อาทิ การรู้จักลูกค้าของตน (Know Your Customers Policy) รูปแบบการดำเนินธุรกิจ และความสมเหตุสมผลในการทำธุรกรรม ดูรายละเอียดใน ธีระพันธ์ เมฆเกรียงไกร. (2549). การวินิจฉัยธุรกรรมที่มีเหตุอันควรสงสัยของสถาบันการเงินเพื่อกำหนดรูปแบบของการฟอกเงิน. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 37.